

Fejzullah Hadžibajrić

O ARHIVALIJAMA GAZI HUSREV-BEGOVE BIBLIOTEKE U SARAJEVU

Krajem 1987. god. ukazala se potreba da se pregledaju sanduci u Gazi Husrev-begovoj biblioteci i vidi šta sve ima u njima. Znalo se da je u njima tzv. evraki-perišan - kojekakvi razbacani papiri, „nevrijedni“ spisi kakve stare arhive. Bilo je dvadesetak i više ovih sanduka. Najviše ih je bilo sa evrakom (arhivalijama) prenesenim sa otkupom biblioteke rahmetli Osmana Asafa Sokolovića.

U međuvremenu prikupilo se i tekućih različitih arhivalija. Razabiranje ovih dokumenata oduzimalo mi je mnogo vremena. Imao sam uvijek na umu da se iz Biblioteke ništa ne odbacuje. Među papirima je bilo i mnogo fragmenata knjiga i rukopisa, te novina i novinskih isječaka. Raspitivao sam se i konsultovao u želji da obrada bude što lakša i vidljivija.

Odlučio sam se za metod „suraille“ po redu kako arhivalije dolaze do ruke.

Posebna teškoća je i u tome, što se isprepliću jezici i pismo, a da i ne govorimo o materijalu i predmetima, tj. vrsti dokumenata.

I pored želje i volje da kroz rad koristim vjeri i zajednici, kur'anska istina, kao Božija riječ postajala je vidljivo prisutna. U Jasini-Šerifu, koji toliko često učimo, jedan ajet ovako glasi: „Ve men nuammirhu nunckkishu fil'halki efela ja'kilun“ - što u prevodu znači: „A onome kome dug život damo, Mi mu izgled nagore izmijenimo. Zar oni to ne razumiju“ (Jasin, 68.) Po čitabima starost nastaje poslije 63 godine, a starost je nedostatak i mahana. Muhamed, a.s. je živio 63. godine i nije ušao u starost.

Ušao sam u sedamdesetsedmu godinu ovozemaljskog života i dijabetis nagrizao moje tijelo, pa je moj rad u Gazi Husrev-begovoj biblioteci usporan. Dva sanduka od evraki-perišana sam otvorio, pregledao i složio. Do kraja 1988. godine upisao sam u Inventar arhivalije 150 brojeva. Prvih osam brojeva je uzet u fond arhiva Biblioteke.

U monografiji *450 godina Gazi Husrev-begove medrese u Sarajevu* koja je štampana 1988. god. uvršten je i rad „Gazi Husrevbegova biblioteka“, preštampan iz istoimene brošure objavljene u Sarajevu 1982. god.

Autori su merhum Mehmed Mujezinović i Mahmut Traljić.

Ovaj rad je dobar jer obuhvata sve važnije elemente iz biblioteka. Arhivalije su spomenute kao grupa, ima ih oko 4000 i većina ih je na turskom jeziku.

U Analima Gazi Husrev-begove biblioteke, knjiga VII-VIII, 1982. god. str. 256-262, ima i članak pod naslovom „O arhivi Gazi Husrevbegove biblioteke“. Rečeno je da je bivši bibliotekar dr. Ibrahim Kemura uspostavio katalog dokumenata sa 90 odrednica.

Glavni poslovi su: sređivanje, inventarisanje, obrada i publikovanje.

Iz inventara ovih 150 arhivalija spomenut ćemo vam ovih 18 brojeva:

19. *O atentatu na Hazreti Aliju* od Muhammeda Emına Dizdara, direktora Gazi Husrev-begove medrese. Hazreti Alija je podlegao ranama 15. ramazana 40. god. po hidžri (22. I 661.), kao žrtva svoje vladalačke časti. „On je posljednji zakoniti halifa s kojim se završava patrijarhalna epoha islama“. (M. Dizdar)

24. *Mala i velika čageta*. U Sarajevu, a i drugdje, je bio običaj da se kad neko umre dijele tzv. mala i velika čageta.

Mala čageta se dijele prvih sedam dana po ukopu umrlog i to sedam dana po sedam čageta. Vrijednost jednog čageta je iznosila koliko i vrijednost sadekai-fitra. Velika čageta je uobičajeno dijeliti kasnije (poslije četerestine) od petnaest do blizu stotinu. To može biti i fidja (otkupnina) za grijeh.

Fidja se daje: za propuštene namaze, propušteni post, krivo zaklinjanje i hukuki

27. *Topuz-babino pismo*. Merhum Sulejman-dede zvani Topuz-baba napisao je ovo pismo da se preda njegovom muridiu iz dotičnog vakta. Pismo je čudnovatog sadržaja. U njemu se kaže: „Popco sam se na granu šljive da uberem grožđa“.

32. *Pismo na arapskom jeziku* od šejh-Adnana Jasina Husejnije Nakšibendije Kadirije iz Bejruta (1984. god.). U pismu se govori o šejhu Siradžuddinu II iz Sirije i prilaže „Uslubu-l-kijam bi-z-zikri-l-infiradijji „-Način davanja dozvole za primanje tarikata i virda, pojedinačnog.

35. *Savjet Muhammeda, a.s. Aliji, r.a.* Mesnevija I, stihovi 2959-2979.

38. *Šejh Adnan Jasin* iz Bejruta. Predavanje o muridima medžzubima i vrste džezbe.

53. *Sporazum Hazreti Hasana i Mu'avije*. Predavanje:

1. Poslije smrti Mu'avije izbor halife prepustiće se muslimanima,
2. da se odmah proglasi opšta amnestija,

3. da se obustavi napadanje Hazreti Alije i

4. da se Hasanu i Husejnu dodijeli apanaža iz odsjeka poreza (oni ne mogu primati apanažu iz ubranog zckata).

60. *Mektubat* (pisma) Hafiz-Abdullah-efendije Hizra, muderrisa i trgovca iz Prizrena, iz 1937. god. Tri pisma su na arapskom i jedno na turskom jeziku.

U pismu na arapskom jeziku prijateljima u Sarajevu od 2. šabana 1355. god (18. X 1937.) javlja dvije žalosne vijesti, prva, da je agrarni sud izdao presudu o oduzimanju zemlje od dosadašnjih vlasnika i da tu zemlju ne mogu i dalje koristiti (kolonizacija Kosova), i drugo, da je preselio na drugi, bolji svijet Hadži-Rustem-efendija (Sporta), bivši muderris i muftija u Prizrenu. U četvrtom pismu, na turskom jeziku, ima i selam napisan vlastoručno od Nusret-efendije Galiba, tadašnjeg muftije u Prizrenu. Arapska pisma su uzorci arapske kaligrafije, a i vrijedna su po sadržaju.

61. *Nostrifikacija diplome* sa fakulteta El-Azher u Kairu (Egipat) izdata Mehmedu Handžiću iz Sarajeva iz 1349/1933 god.

62. Alibegović Sulejman: Odgovor Hadži-Husejn-ef. Džozi povodom tumačenja (komentara) jednog ajeti kerima u Glasniku IVZ br. 11-12 1976. god.

63. *Predstavka* predsjedniku Vrhovnog Sabora IZ u SFRJ akademiku prof. dr Hamdiji Čemerliću, upućena od Kemal-ef. Aručije, muderrisa i vaza iz Vrapčišta kod Gostivara.

64. *Mersija* povodom smrti Kemal-ef. Aručija 1977. god. Sastavio Nimetullah sin Ataullah-efendije Kurtiša iz Skopja.

71. *Djela muslimana Bosne i Hercegovine* koja se ne nalaze u Gazi Husrevbegovoj biblioteci u Sarajevu.

80. *Kasida o Abdulkadiru Gejlani* od šejha Selima Sami-ef. iz Vučitrna, prevod sa turskog od Fejzullah-ef. Hadžibajrića.

89. *Poklon knjiga Salih-ef. Svrze*, posljednjeg sarajevskog muftije, Gazi Husrevbegovoj biblioteci.

103. *Pripadnost tarikatu* - veže se za tri stvari: 1. lična bogobožnost - takvaluk, 2. šejh koji je ovlašten na iršad i 3. zikr.

146. *Merhum Fettah-efendija Reuf*, muderris iz Skopja. Spjev na turskom od Nimetullaha sina Ataullah-efendije Kurtiša iz Skopja.

150. *Susret Murteza-efendije Karadžovića*, muftije crnogorskih muslimana, sa fetva-eminom i razgovor o hutbi i prijem kod sultana Mehmeda Rešada, 1912. god. u Istanbulu.

SUMMARY
ON THE ARCHIVE OF GHAZI HUSREF-BEY LIBRARY IN
SARAJEVO

From the end of 1987 till the end of 1988 the present author has examined some twenty boxes containing various materials: manuscripts, fragments, newspaper clippings, documents, and the like. After the classification of the material 150 documents were selected and registered in the inventory of the Archive. Of these documents, 18 of the most interesting are presented in the present paper.

Sarajevo, 31. 01. 1989. god.